

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

دانشگاه علوم پزشکی تهران

وضعیت پرداخت‌های غیررسمی برای خدمات سلامت در خانوارهای ایرانی در سال ۱۳۹۷

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت جمهوری اسلامی ایران، سازمانی است که برای دیده‌بانی وضعیت سلامت، تولید و ترویج به‌کارگیری شواهد علمی مورد نیاز برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران سلامت در سطح ملی ایجاد شده است.

تمرکز اصلی فعالیت‌های مؤسسه بر روی نتایج و پیامدهای اقدامات و مداخلات انجام شده در حوزه سلامت است.

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت جمهوری اسلامی ایران در تلاش است با عمل به رسالت خود به‌عنوان دیده‌بان سلامت کشور با استفاده از همه‌توان دانشی داخل کشور و به‌کارگیری ظرفیت‌های بین‌المللی، ضمن پیش‌بینی روندها و رصد شاخص‌های نظام سلامت؛ با استفاده از تجربیات سایر نظام‌های سلامت، مداخلات مؤثر برای اصلاحات در نظام سلامت را طراحی و توصیه کند، و در صورت اجرای آنها به ارزیابی و پایش مداخلات می‌پردازد؛ از سویی به‌عنوان مرجع و مشاور تأمین شواهد علمی تصمیم‌گیران سلامت در کشور و دیده‌بانی منطقه شناخته شده و از این طریق مجریان و متولیان حوزه سلامت را در دستیابی به جامعه سالم یاری می‌کند. در راستای این موضوع، در ادامه چشم‌انداز و مأموریت‌های کلان ارائه می‌شود.

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

تهران، بلوار کشاورز، خیابان وصال شیرازی، خیابان بزرگمهر شرقی، پلاک ۷۰

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت، جمهوری اسلامی ایران

nihr.tums.ac.ir

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت جمهوری اسلامی ایران

دبیرخانه دیده‌بانی سلامت

حق معنوی این اثر متعلق به مؤسسه ملی تحقیقات سلامت جمهوری اسلامی ایران می‌باشد.

سهم پرداخت‌های مستقیم از جیب از کل هزینه‌های سلامت

۳۲/۴۶ درصد

در سال ۱۳۹۶

(براساس آخرین گزارش مرکز آمار ایران از حساب‌های ملی سلامت)

مجموع کل پرداخت‌های غیررسمی

۱۴,۹۰۷ میلیارد ریال

سهم پرداخت‌های غیررسمی از کل پرداخت‌های مستقیم از جیب

۲/۵۸ درصد

در سال ۱۳۹۷، سهم پرداخت‌های غیررسمی از کل پرداخت‌های مستقیم از جیب برای دریافت خدمات بستری در خانوارهایی که دارای بیمه سلامت بوده‌اند ۱۱/۳۱ درصد بوده‌است؛ این در حالی است که این سهم در خانوارهایی که دارای بیمه سلامت نبوده‌اند بیش از دو برابر و ۲۷/۳۵ درصد بوده‌است.

نسبت جمعیتی که پرداخت غیررسمی نداشته‌اند و با هزینه‌های کمرشکن سلامت مواجه شده‌اند

۲/۰۲ درصد

نسبت جمعیت مواجه شده با هزینه‌های کمرشکن سلامت در سال ۱۳۹۷ به صورت ۴۰ درصد ظرفیت پرداخت برابر با ۲/۲۰ درصد بوده‌است؛ این شاخص در بین خانوارهایی که پرداخت غیررسمی داشته‌اند برابر با ۷/۲۶ درصد بوده‌است.

کم‌ترین مقدار پرداخت مستقیم از جیب در خانوارهایی که برای دریافت خدمات سلامت پرداخت غیررسمی داشته‌اند و با هزینه‌های کمرشکن سلامت روبه‌رو شده‌اند

۱۷,۶۰۰,۰۰۰ ریال

بیشترین مقدار پرداخت مستقیم از جیب در خانوارهایی که برای دریافت خدمات سلامت پرداخت غیررسمی داشته‌اند و با هزینه‌های کمرشکن سلامت روبه‌رو شده‌اند

۱,۱۶۷,۲۰۰,۰۰۰ ریال

نتیجه‌گیری

پرداخت‌های غیررسمی در همه پنجه‌های هزینه‌ای رخ می‌دهند و سهم قابل توجهی از پرداخت‌های مستقیم از جیب را به خود اختصاص می‌دهند. مجموع کل پرداخت‌های غیررسمی در سال ۱۳۹۷ نسبت به سال ۱۳۹۶ به مقدار ۶۳/۳۳ درصد کاهش یافته‌است و سهم آن‌ها از کل پرداخت‌های مستقیم از جیب از ۸/۹۱ درصد در سال ۱۳۹۶ به ۲/۵۸ درصد در سال ۱۳۹۷ رسیده‌است. با توجه به اینکه پرداخت‌های غیررسمی جزء پرداخت‌های مستقیم از جیب محسوب می‌شوند، کنترل و حذف کامل آن‌ها می‌تواند در رسیدن به حفاظت مالی ۱۰۰ درصد که تحقق آن تا سال ۲۰۳۰ میلادی هدف نظام سلامت است کمک‌کننده باشد.

در گزاره‌برگ شماره ۱ سری نخست، وضعیت پرداخت‌های غیررسمی برای خدمات سلامت در خانوارهای ایرانی در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ ارائه شده‌است.

وضعیت پرداخت‌های غیررسمی برای خدمات سلامت در خانوارهای ایرانی در سال ۱۳۹۷

پیام اصلی

- در سال ۱۳۹۷، پرداخت‌های غیررسمی ۲/۵۸ درصد از کل پرداخت‌های مستقیم از جیب را به خود اختصاص داده‌اند. متوسط پرداخت‌های غیررسمی در همین سال ۵۹۳۱۸۶ ریال در سطح همه خانوارها بوده‌است؛
- نسبت جمعیت مواجه شده با هزینه‌های کمرشکن سلامت در سطح خانوارهایی که برای دریافت خدمات سلامت پرداخت غیررسمی داشته‌اند ۷/۲۶ درصد بوده‌است؛ این شاخص در سطح خانوارهایی که پرداخت غیررسمی نداشته‌اند ۲/۰۲ درصد در همین سال بوده‌است؛
- بیشترین پرداخت‌های غیررسمی به مراکز و بیمارستان‌هایی بوده‌است که متعلق به دانشگاه‌های علوم پزشکی نبوده‌اند، متوسط پرداخت‌های غیررسمی به این مراکز بیش از ۴ برابر متوسط پرداخت‌های غیررسمی به مراکز و بیمارستان‌های متعلق به دانشگاه‌های علوم پزشکی بوده‌است.

تعریف پرداخت غیررسمی

مشارکت مالی مستقیم بیمار یا هر فرد به نمایندگی از بیمار است؛ علاوه بر آنچه به صورت رسمی به عنوان هزینه خدمت تعیین شده به ارائه‌دهنده خدمت (شخص یا مرکز ارائه‌دهنده) پرداخت می‌نماید. این مشارکت می‌تواند در قالب پرداخت پول نقد، هدیه یا خدمت باشد. پرداخت بابت خرید دارو و تجهیزات پزشکی توسط بیماران یا اعضای خانواده آن‌ها در شرایطی که تهیه این خدمات بر عهده مرکز ارائه‌دهنده خدمات سلامت باشد نیز در دسته پرداخت‌های غیررسمی قرار می‌گیرد.

ارائه دهنده

متوسط پرداخت‌های غیررسمی در سطح کل، به تفکیک محل سکونت، پنجک هزینه‌ای و مراکز ارائه‌دهنده (قیمت‌های جاری)

معرفی گزاره‌برگ

نوشتار تک برگ برای ارائه اطلاعات در چارچوبی است که نکات کلیدی در آن برجسته شده‌است.

در پاسخ به چه پرسش‌هایی تدوین شده است؟

- رصد وضعیت سلامت و هزینه‌های سلامتی برای پایش و ارزیابی حرکت نظام سلامت جهت رسیدن به پوشش همگانی سلامت؛
- تخمین مقدار پرداخت غیررسمی از سؤالات اصلی سیاستگذار ارشد وزارت بهداشت بعد از اجرای مداخلات متعدد طرح تحول سلامت است.

شامل چه مواردی است؟

- اطلاعات منتج از داده‌های پیمایش هزینه - درآمد خانوار، جمع‌آوری شده توسط مرکز آمار ایران در سال ۱۳۹۷؛
- شامل مقایسه با گزاره‌برگ پرداخت‌های غیررسمی خدمات سلامت در سال‌های ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ است.

شامل چه مواردی نیست؟

- شامل مرور و مقایسه با گزارش‌های مرتبط با پرداخت‌های غیررسمی نیست؛
- شامل تحلیل داده‌های پیمایش هزینه - درآمد خانوار در سال‌های قبل از ۱۳۹۷ نیست.

فهرست گزاره‌برگ شامل چه مواردی است؟

- مجموع رقم کل پرداخت‌های غیررسمی و سهم آن از کل پرداخت‌های مستقیم از جیب؛
- متوسط پرداخت‌های غیررسمی خانوار براساس قیمت‌های جاری سال ۱۳۹۷؛
- شاخص هزینه‌های کمرشکن سلامت در خانوارهایی که برای دریافت خدمات سلامت پرداخت غیررسمی داشته و نداشته‌اند.

دریافت نسخه الکترونیکی
nih.r.tums.ac.ir